

ZKUŠENOSTI S POUŽITÍM MOCLOBEMIDU U DIAGNOSTICKÉHO OKRUHU ZÁVISLOSTÍ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

J. POKORA, V. ŠŤASTNÝ

Psychiatrická léčebna v Brně – Černovicích,
ředitel: prim. MUDr. J. Pejchl

Úvod

Jak z našich (Tesařová, 1988; Heretik, 1989) tak ze zahraničních (Leibenluft, 1993; Nunos, 1991; Roy, 1991) sdělení vyplývá častý výskyt deprese u osob závislých na návykových látkách, a to jak na alkoholu, tak na nealkoholových drogách. Dle citovaných prací se výskyt depresivní symptomatologie mezi alkoholiky pohybuje v rozmezí 33 % – 49 %. Při léčbě těchto depresivních stavů byla použita jak klasická tricyklická antidepresiva (Nunos, 1991), tak antidepresiva III. generace, zejména SSRI (Novotná, 1995).

My jsme se rozhodli za laskavé spolupráce a podpory zástupců firmy ROCHE vyzkoušet v této indikaci reverzibilní inhibitor monoaminoxydázy typu A moclobemid, vyráběný firmou ROCHE pod názvem Aurorix.

Materiál a metodika

Moclobemid (Aurorix ROCHE) jsme nasadili celkem u 9 osob (4 mužů a 5 žen). Jeden muž léčbu Aurorixem po dvou týdnech ukončil pro sematické potíže týkající se kardiovaskulárního a gastrointestinálního systému. Tyto potíže však přetrvávaly i po vysazení Aurorixu a později se ukázalo, že se jedná o somatizační poruchu a nikoliv o vedlejší účinky tohoto preparátu.

Sledovaný soubor je tedy tvořen 8 pacienty (3 muži a 5 žen). Věkové rozmezí se pohybovalo od 32 do 52 let s věkovým průměrem 43,87 roku.

Diagnosticky šlo ve všech případech o syndrom závislosti na alkoholu. Z afektivních poruch byla 4x diagnostikována středně těžká depresivní fáze, ve 3 případech dystymie a v jednom případě smíšená úzkostně-depresivní porucha. Kromě toho byl v jednom případě diagnostikován organický psychosyndrom.

Z přidružených somatických onemocnění byla ve 3 případech diagnostikována hepatopatie toxicko-nutritivní etiologie, v jednom případě vředová choroba gastro-

J. POKORA, V. ŠŤASTNÝ / ZKUŠENOSTI S POUŽITÍM MOCLOBEMIDU U DIAGNOSTICKÉHO OKRUHU ZÁVISLOSTÍ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

duodena a vertebrogenní algický syndrom C páteře. V minulosti již byli antidepressivy léčeni 2 pacienti (jedna amitriptylinem, jeden dosulepinem).

Efekt léčby byl hodnocen škálou CGI (celkový klinický dojem). Doba sledování byla u 3 pacientů 6 měsíců, u ostatních 4 měsíce.

Výsledky

Průměrná hodnota škál CGI byla při zahájení léčby 4,25. Již během prvního týdne došlo k markantnímu poklesu jak v hodnotách škály CGI na 3,25, tak v celkových projevech jako schopnost zařadit se do režimu oddělení, spolupracovat při psychoterapii apod.

Tabulka 1

Hodnoty škály CGI

Zahájení léčby	4,25
1. týden	3,25
2. týden	2,25
4. týden	1,5
6. týden	1,38
8. týden	1,25
4. měsíc	1,00
6. měsíc	1,38

Vzestup průměrného skóre CGI v 6. měsíci byl zapříčiněn tím, že jeden pacient ze souboru zrecidivoval s doprovodnou depresivní symptomatologií s se závažnými důsledky nadměrného pití v pracovní i rodinné oblasti (jednalo se o lékaře, u kterého již byl naznačen organický psychosyndrom). Nakonec mu musel být především pro tento organický psychosyndrom přiznán invalidní důchod.

Z vedlejších účinků se pouze ve dvou případech vyskytly mírné a přechodné poruchy spánku, které velmi dobře reagovaly na přídatnou medikaci neuroleptiky a hypnotiky a po 2 – 4 týdnech odezněly. Nelze ovšem ani vyloučit, že se jednalo o odeznívající abstinenční příznaky. Jiné vedlejší účinky pozorovány nebyly.

Diskuse

Jak již bylo v úvodu řečeno, vztah deprese a závislosti na alkoholu a jiných psychoaktivních látkách je všeobecně znám (Heretik, 1989; Leibenluft, 1993; Nunos, 1991; Roy, 1991), stejně jako vhodnost použití medikace antidepressivy u těchto depresivních stavů (Novotná, 1995; Nunos, 1991; Shen, 1991).

Ve vztahu deprese a závislosti mohou nastat v podstatě tři situace:

1. Nezávislý souběh závislosti a deprese;
2. návykové požívání alkoholu může způsobit depresi;
3. "samoléčení" deprese návykovou látkou (symptomatický abúzus).

J. POKORA, V. ŠTASTNÝ / ZKUŠENOSTI S POUŽITÍM MOCLOBEMIDU U DIAGNOSTICKÉHO OKRUHU ZÁVISLOSTÍ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

V případě 1. a 2. by byla nejspíše indikována dlouhodobá léčba antidepresivy podle obecných zásad léčení afektivních poruch, zatímco v případě 2. u jasně symptomatické deprese by stačilo krátkodobé (několikatýdenní) přeléčení antidepresivy s cílem urychlení ústupu depresivní symptomatologie a usnadnění a uspokojení pacientova zapojení do režimových a psychotherapeutických aktivit, a to i přes to, že v těchto případech depresivní symptomatologie odezní spontánně, pouze díky abstinenci během léčby, ovšem za podstatně delší dobu.

V praxi bohužel nelze vždy rozlišit, zda byla primární deprese nebo závislost (alkoholismus). Může být kupříkladu diagnostikována depresivní fáze, přičemž se na případný alkoholismus nemyslí a pacient sám údaje o svém pití zatajuje a bagatelizuje. Zvláště ženy často udávají, že začaly pít kvůli "depresivním stavům". Pokud ale jejich anamnézu pečlivě rozebereme, zjistíme, že ve většině případů se spíše jedná o racionalizaci abúzu než o depresi se symptomatickým alkoholismem.

Bez ohledu na tyto diagnostické potíže je podle našeho názoru Aurorix velmi užitečným obohacením dosud velmi omezené palety psychofarmak použitelných při léčení závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách.

Závěr

Moclobemid (Aurorix ROCHE) se ukázal být velmi výhodným lékem při zvládnutí depresivních stavů sdružených se závislostí na alkoholu, a to především díky rychlému nástupu antidepresivního účinku, výborné snášenlivosti a zanedbatelným vedlejším účinkům.

Autoři jsou si vědomi limitů svého krátkého sdělení z praxe a považují za vhodné pokračovat ve výzkumu tohoto preparátu u diagnostického okruhu závislosti na návykových látkách s použitím většího výzkumného souboru pacientů a s aplikací adekvátní výzkumné metodiky jako porovnání léčených pacientů s kontrolním souborem, dvojitého slepého pokusu, dlouhodobého katamnestického sledování zaměřeného jak na výskyt relapsu deprese, tak recidivy abúzu a dalších.

Souhrn

Autoři nasadili preparát Moclobemid (Aurorix ROCHE) u devíti pacientů závislých na alkoholu, u kterých se současně vyskytovala depresivní symptomatologie. Efekt byl hodnocen klinickým pozorováním pomocí škály CGI.

V jednom případě byla léčba přerušena pro polymorfni somatické potíže udávané pacientem, které ale přetrvávaly i po vysazení Aurorixu. Později se ukázalo, že jde o somatizační poruchu.

Ve zbylých osmi případech došlo k markantnímu ústupu depresivní symptomatologie, pozorovatelném již po prvním týdnu léčby. Vedlejší účinky se vyskytovaly vzácně a byly mírné (lehké a přechodné poruchy spánku ve dvou případech, které se podařilo zkorigovat přídatnou medikací). Nelze ani vyloučit, že šlo o odeznívající abstinenci symptomatologii.

Autoři zdůrazňují, že jde o předběžné sdělení z praxe a že ve většině případů nelze přesně určit, zda byla primární závislost na alkoholu nebo afektivní porucha a zda by tedy depresivní symptomatologie neodzněla spontánně, byť za mnohem delší dobu. Kromě toho byl zkoumaný soubor velmi malý.

J. POKORA, V. ŠŤASTNÝ / ZKUŠENOSTI S POUŽITÍM MOCLOBEMIDU U DIAGNOSTICKÉHO OKRUHU ZÁVISLOSTÍ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

I tak ale může tento lék představovat značný přínos do dosud velmi omezené palety psychofarmak použitelných u závislosti na alkoholu a jiných návykových látkách. Autoři se proto přimlouvají za další výzkum tohoto léku u diagnostického okruhu závislosti na návykových látkách.

L i t e r a t u r a

- Heretik, A. – Kolibáš, E. – Novotný, V. – Nábělek, L.:* Afektivně poruchy při alkoholizme. *Protiakohol Obz*, 24, 1989, 5, s. 257 – 264
- Leibluft, E. – George, T.:* Symptoms of depression and use of alcohol, coffeine and carbohydrates at control group and four groups of patients from an out-patient psychiatric department. *Am J Psychiatry*, 150, 1993, s. 294 – 301
- Novotná, J.:* SSRI: Citalopram – Seropram, fluoxetine – Prozac v dlouhodobé léčbě alkoholových závislostí. *Alkohol Drog Záv (Protiakohol Obz)*, 30, 1995, 4, s. 195 – 196
- Nunos, E. W. – Quitkin, F. M. – Brady, R.:* Imipramine Treatment in patients in methadon – maintance programme with illicit drugs addiction. *Am J Psychiatry*, 148, 1991, May, s. 667 – 669
- Roy, A. – Delong, J. – Lamparski, D.:* Depression in Alcoholics. *Arch Gen Psychiatry*, 48, 1991, May
- Roy, A. – Delong, J.:* Psychiatric Disorders in Alcoholics. *Arch Gen Psychiatry* 48, 1991, s. 423 – 427
- Shen, W. W.:* Pharamacotherapy of Alcoholism: The American Current Status. *Keio J med*, 40, 1991, 1, s. 9 – 12
- Tesařová, O.:* Vývojové trendy samovražednosti při alkoholovej a nealkoholovej závislosti. *Protiakohol Obz* 23, 1988, 6, s. 321 – 328

Do redakcie prišlo dňa: 6. 6. 1996

Adresa autora: MUDr. J. Pokora, Svážná 7, 625 00 Brno